

Θα ζήσουμε πανδημίες χειρότερες του κορωνοϊού

Ο συγγραφέας Ντέιβιντ Κουάμεν στην «Κ»

Συνέντευξη στον ΜΑΝΔΙΑ ΑΝΑΡΙΤΑΚΗ

«Σε 30 χρόνια από τώρα θα εμβολιαζόμαστε ακόμα για τον κορωνοϊό», υποστηρίζει ο Ντέιβιντ Κουάμεν, από το Μπρούκλιν της Μοντάνα των ΗΠΑ, όπου διαμένει. Ο πολυβραβευμένος 74χρονος συγγραφέας ανήκει σε εκείνο το σπάνιο είδος ερευνητών που έχουν τεράστια αποθέματα υπομονής κι επιμονής στη δουλειά τους. Όταν μιλάει για κάτι, ξέρεις ότι το έχει ψάξει τόσο πολύ, που δεν υπάρχουν περιθώρια αμφιβολίας. Για να γράψει το νέο βιβλίο του, το οποίο θα κυκλοφορήσει τον Οκτώβριο, συζήτησε με 94 υγιεινολόγους απ' όλο τον κόσμο, ενώ για το ρεπορτάζ που έγινε η αφορμή της διαδραστικής μας συνομιλίας έκανε έρευνα πάνω από πέντε χρόνια, ταξίδεψε σε δεκάδες μέρη και μύλησε με εκατοντάδες επιστήμονες.

Το αριστουργηματικό βιβλίο του «Spillover. Από τα ζώα στον άνθρωπο η επόμενη πανδημία» κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Πατάκη, σε μετάφραση Σωτήρ Τριανταφύλλου, και είναι ένας δυνατός συναγερμός, στον οποίο δυστυχώς κανείς μας δεν έδωσε σημασία.

— Είμαι βέβαιος ότι διαβάζοντας το βιβλίο σας, πολλοί άνθρωποι θα εύχονταν να το είχαν κάνει μία δεκαετία νωρίτερα, όταν εκδόθηκε για πρώτη φορά στις Ηνωμένες Πολιτείες. Επιβεβαιώσατε τον μύθο της Κασσάνδρας. Πώς νιώθετε σήμερα; Μου φέρνεται στο μυαλό αυτό το πρόσφατο φιλμ, το «Don't look up».

— Καλύτερα να είχα κάνει λάθος, αυτό νιώθω. Δεν έχω καμία όρεξη να τον «κας τα έλεγαν». Το μόνο που έκανα ήταν να μεταφέρω τα λόγια και τις γνώσεις των επιστημόνων. Δεν έκανα προγνώσεις. Απλώς άκουγα προσεκτικά τους επιστήμονες δόξα, δόξα ή και δεκατέσσερα χρόνια πριν, οι οποίοι μου έλεγαν όλοι ότι μια πανδημία είναι προ των πυλών. Θα την προκαλέσει ένας ιός RNA, ο οποίος θα μπορεί να εξαλειφθεί γρήγορα. Θα είναι πιθανώς μια γρίπη ή ένας κορωνοϊός. Όταν ξέσπασε όλο αυτό, πριν από δύο χρόνια ακριβώς, με ρώτησε ο κόσμος αν με κέρνασε κάτι και απαντούσα αρνητικά. Το μόνο που με εξέπληξε ήταν το πόσο τραγικά άσχημα αντιμετώπιζε η κατάσταση στην αρχή. Όχι από τους επιστήμονες, ούτε από τους υγειονομικούς, αλλά από τους ηγέτες, από τους πολιτικούς και τους ιθύνοντες μεγάλων ο-

Σήμερα έχουμε τρία τεράστια προβλήματα, τα οποία διαπλέκονται και για τα οποία έχουμε εμείς την ευθύνη: είναι η κλιματική αλλαγή, οι πανδημίες και η απώλεια της βιοποικιλότητας.

Ολοι νομίζουν ότι με το να πάνε στο Διαδίκτυο και να ακούσουν κάποιον ανόητο κάνουν έρευνα.

Ο Αμερικανός δημοσιογράφος και συγγραφέας Ντέιβιντ Κουάμεν με το βιβλίο του «Spillover. Από τα ζώα στον άνθρωπο η επόμενη πανδημία» προειδοποιεί μία δεκαετία πριν από την COVID-19 για τον κίνδυνο επερχόμενης πανδημίας.

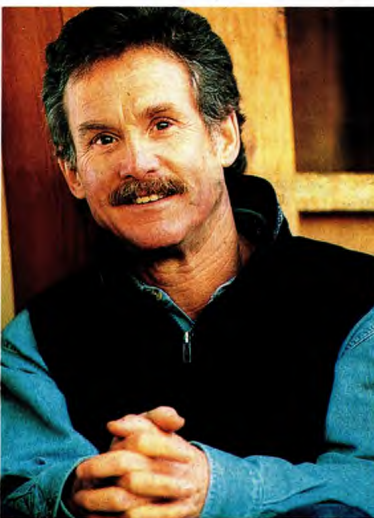
γανισμών, ειδικά στη χώρα μου. Με ξάρνασε επίσης και ο βαθρός της ευφυΐας του ιού.

— Γίνεται πολλά φασαρία σχετικά με την καταγωγή του ιού. Ακόμα και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας δεν έχει καταλήξει σε κάποιο οριστικό συμπέρασμα. Εσείς τι γνώμη έχετε;

— Το πραγματικότερο αυτό πολύ προσεκτικά, και εκτενώς, στο

«Αυτή η πανδημία είναι πάρα πολύ ακριβά και πολύ άβολη. Είναι τόσο δαπανηρή σε ανθρώπινες ζωές και σε χρήμα, που θα μπορούσε πράγματι να αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο θα σκεφτόμαστε στο μέλλον το ρίσκο της πανδημίας και την ετοιμότητά μας απέναντί στις πανδημίες.»

καινούργιο βιβλίο μου, που θα τιτλοφορείται «Χαρίς ανάσα. Η επιστημονική μάχη για να νικήσει ένας πανταχούφωρος ιός». Η εξειδικευμένη επιστημονική γνώση, όπως μου τη μετέφρασε μερικοί από τους κορυφαίους εξελικτικούς ιολόγους του κόσμου τον τελευταίο χρόνο, λέει ότι είναι εντελώς απίθανο ο ιός να βγάζει από κάποιο εργαστήριο ή να ήταν κατασκευασμένος. Βέβαια

φουονό ότι ο SARS-Cov-2 είναι ένας φυσικός ιός που ήρθε από μια νυκτερίδα, με κάποιο τρόπο πέρασε στους ανθρώπους, πιθανώς μέσω κάποιου άλλου ζώου που είχε μεταφερθεί στην αγορά ζωντανό και πουλήθηκε για να φαγωθεί.

— Υπάρχει σύνδεση ανάμεσα στην κλιματική αλλαγή και τις πανδημίες;

— Σίγουρα υπάρχει μια σύνδεση, αλλά δεν θα βιστού να πω ότι οι πανδημίες προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή. Σήμερα όλα αποδίδονται στην κλιματική αλλαγή. Φυσικά είναι ένα τεράστιο πρόβλημα και συμφωνώ με αυτό που λέει η ταινία «Don't look up», ότι ο κόσμος είναι απρόθυμος να ενδιαφερθεί. Πιστεύω ότι σήμερα έχουμε τρία τεράστια προβλήματα, τα οποία διαπλέκονται και για τα οποία έχουμε εμείς την ευθύνη: είναι η κλιματική αλλαγή, οι πανδημίες και η απώλεια της βιοποικιλότητας. Τα σκέφτομαι σαν τρία μεγάλα ποτάμια προβλημάτων τα οποία κυλούν παράλληλα, αλλά όλα τους ξεκινούν από το ίδιο μεγάλο βουνό. Ξεκινούν από το λιώσιμο του πάγου σε αυτό το βουνό. Αυτό που προκαλεί την καταστροφή είναι το μέγεθος του ανθρώπινου πληθυσμού και η αναπόσπαστη μια-

— Τι θα έπρεπε να κάνουμε;

— Να σταματήσουμε να κάνουμε παιδιά, να σταματήσουμε τα αεροπορικά ταξίδια και να σταματήσουμε να τρώμε κρέας. Εύκολο να το λες, δύσκολο να το κάνεις. Αλλά αυτά τα τρία πράγματα συμβάλλουν περισσότερο στο λιώσιμο αυτού του πάγου. Ξέρω ότι ο κόσμος δεν θέλει να ακούει αυτά την απάντηση. Πιθανά σαν αυτή τη νεαρή επιστήμονα στο «Don't look up» που της έλεγαν «είσαι

— Κάποιοι ισχυρίζονται ότι η πανδημία θα τελειώσει γρηγορότερα αν γινόταν άρση των πατεντών των εμβολίων.

— Δεν συμφωνώ. Είναι πολύ απλοϊκή αυτή η δήλωση. Χωρίς αυτές τις εταιρείες δεν θα είχαμε εμβόλια, και χωρίς το κίνητρο του κέρδους δεν θα υπήρχαν αυτές οι μεγάλες εταιρείες. Πιστεύω ότι είναι σαν το προπατορικό αμάρτημα. Εγινε, και πρέπει να το αντιμετωπίσουμε. Επίσης, ακόμα κι αν μπορούσαμε να προσφέρουμε στους πάντες ένα εμβόλιο, και πάλι η πανδημία δεν θα τελείωνε, καθώς το ποσοστό θανάτων αρθροειδίτις είναι ικανό να τη σπληνεί. Λείπει τώρα τι συμβαίνει με το εμβόλιο. Ερχονται κάποιοι και σου λένε ότι ξέρουν έναν τύπο στο Διαδίκτυο που έχει ένα roscast και λέει ότι ο Μπλ Γκέιτς θα σου τοποθετήσει τσιπάκια μέσα του εμβολίου. Έχουμε όλη αυτή την τρομερή παραπληροφόρηση γιατί όλοι νομίζουν ότι με το να πάνε στον Διαδίκτυο και να ακούσουν κάποιον ανόητο κάνουν έρευνα. Ο κόσμος αρθροειδίτις από βακτηρία, παγώνει στους γατρός και ζητάει αντιβιοτικά. Ξέρουν πώς έχουν φτιαχτεί αυτά τα αντιβιοτικά; Δεν ξέρουν. Αυτό λέγεται λογική ανακοίνωση. Να πω και κάτι ακόμα. Θα ήλιπάζα οι άνθρωποι να σκεφτούν την ευημερία της κοινότητας και τον υπέρτατο τους, όσο σκεφτόταν την ευημερία της οικογένειάς και των αυτών τους. Γιατί είμαστε όλοι συνδεδεμένοι και κανείς μας δεν θα είναι ασφαλείς αν δεν γίνουμε όλοι ασφαλείς.

Οι άνθρωποι είμαστε απρόθυμοι να αλλάξουμε, απρόθυμοι να μάθουμε

— Βλέπετε το τέλος της πανδημίας;

— Ο SARS-Cov-2 θα είναι πάντα μαζί μας. Λένε ορισμένοι ότι οι ιοί είναι μαζί μας εδώ και πολύ καιρό, ότι εφευρέθηκαν κι έγιναν επιβλαβείς, έγιναν ακτινιδικοί, κάτι σαν το κοινό κρυολόγημα. Κάνουν λάθος. Οι εξελικτικοί ιολόγοι λένε ότι θα μπορούσε κάτι τέτοιο να συμβεί, αλλά δεν είναι απαραίτητο. Όσο ο ιός θα μπορεί να βρίσκει νέα θύματα, νέους ευάλωτους ανθρώπους, θα προσαρμόζεται και θα γίνεται όλο και καλύτερος. Δεν τον ενδιαφέρει

Πιθανολογώ ότι σε 30 χρόνια ο SARS-Cov-2 θα είναι ακόμα μαζί μας, θα συνεχίζει να σκοτώνει ανθρώπους και θα έχει εξάρσει σε τοπικό επίπεδο.

αν θα σκοτώνει έναν στους δεκά ή έναν στους 100 ή έναν στους 1.000. Αυτό που τον ενδιαφέρει είναι να μεταφερθεί. Η φυσική

επιλογή δεν λειτουργεί στη βάση της θνητότητας. Πιστεύω λοιπόν ότι σε 30 χρόνια από τώρα οι άνθρωποι θα συνεχίζουν να εμβολιάζονται γι' αυτόν τον ιό, αν και το εμβόλιο πιθανότατα θα είναι πολυδύναμο και θα καλύπτει όλους τους κορωνοϊούς ή και άλλους ιούς επίσης. Πιθανολογώ ότι σε 30 χρόνια θα είναι ακόμα μαζί μας, θα συνεχίζει να σκοτώνει ανθρώπους και θα έχει εξάρσει σε τοπικό επίπεδο. Έχουμε εμβόλιο ιλαράς εδώ και 60 χρόνια. Ο κόσμος νομίζει ότι πρόκειται για μια ασήμαντη ασθένεια. Λα-

λά σε περιοχές όπου δεν εμβολιάζονται, τα παιδιά πεθαίνουν. Το 2019, στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό μέσα σε δύο χρόνια πέθαναν πάνω από 6.000 άνθρωποι από ιλαρά. Αυτό νομίζω ότι θα είναι το μέλλον και τούτου του ιού.

— Ειστε αιτιόδοξος; Θα βγούμε πιο σοφοί απ' όλο αυτό;

— Και στις 94 συνεντεύξεις που έκανα με ειδικούς επιστήμονες απ' όλο τον κόσμο για το νέο μου βιβλίο, έκανα ακριβώς την ίδια ερώτηση. Η απάντηση όλων ήταν αρνητική. Λυπάμαι, μου έλεγαν,

αλλά όχι. Ελάχιστοι ήταν οι αιτιόδοξοι. Οι άνθρωποι είμαστε απρόθυμοι να αλλάξουμε, απρόθυμοι να μάθουμε, απρόθυμοι να κάνουμε προσαρμογές που είναι ακριβώς ή άβολες. Αυτό όμως η πανδημία είναι πάρα πολύ ακριβή και πολύ άβολη. Είναι τόσο δαπανηρή σε ανθρώπινες ζωές και σε χρήμα, που θα μπορούσε πράγματι να αλλάξει τον τρόπο με τον οποίο θα σκεφτόμαστε στο μέλλον το ρίσκο της πανδημίας και την ετοιμότητά μας απέναντι στις πανδημίες. Πιστεύω επίσης ότι έχουμε μεγάλη ευθύνη είμαι